

Vine Vignette

פרשת וישב תשע"ה

his two courtiers, the Chamberlain of the Cupbearers and the Chamberlain of the Bakers. ³ And he placed them in the ward of the house of the Chamberlain of the Butchers, into the prison, the place where Joseph was confined. ⁴ The Chamberlain of the Butchers appointed Joseph to be with them, and he attended them and they remained in the ward for a period of days.

⁵ The two of them dreamt a dream, each one had his dream on the same night, each one according to the interpretation of his dream — the cupbearer and the baker of the king of Egypt who were confined in the prison.

⁶ Joseph came to them in the morning. He saw them and behold! they were aggrieved.

⁷ And he asked Pharaoh's courtiers who were with him in the ward of his master's house, saying, "Why do you appear downcast today?" ⁸ And they said to him, "We dreamt a dream, but there is no interpreter for it." So Joseph said to them, "Do not interpretations belong to God? Relate it to me, if you please."

⁹ Then the Chamberlain of the Cupbearers recounted his dream to Joseph and said to him, "In my dream — behold! there was a grapevine in front of me! ¹⁰ On the grapevine were three tendrils; and it was as though it budded — its blossoms bloomed and its clusters ripened into grapes. ¹¹ And Pharaoh's cup was in my hand and I took the grapes, pressed them into Pharaoh's cup, and I placed the cup on Pharaoh's palm."

¹² Joseph said to him, "This is its interpretation: The three tendrils are three days. ¹³ In another three days Pharaoh will lift up your head and will restore you to your post, and you will place Pharaoh's cup in his hand as was the former practice when you were his cupbearer. ¹⁴ If only you would think of me with yourself when he benefits you, and you will do me a kindness, if you please, and mention me to Pharaoh, then you would get me out of this building.

¹⁵ For indeed I was kidnaped from the land of the Hebrews, and even here I have done nothing for them to have put me in the pit."

¹⁶ The Chamberlain of the Bakers saw that he had interpreted well, so he said to Joseph, "I, too! In my dream — behold! three wicker baskets were on my head. ¹⁷ And in the uppermost basket were all kinds of Pharaoh's food — baker's handiwork — and the birds were eating them from the basket above my head."

¹⁸ Joseph responded and said, "This is its interpretation: The three baskets are three days. ¹⁹ In three days Pharaoh will lift your head from you and hang you on a tree; birds will eat your flesh from you."

²⁰ And it was on the third day, Pharaoh's birthday, that he made a feast for all his servants and he counted the Chamberlain of the Cupbearers and the Chamberlain of the Bakers among his servants. ²¹ He restored the Chamberlain of the Cupbearers to his cupbearing and he placed the cup on Pharaoh's palm. ²² But the Chamberlain of the Bakers he hung, just as Joseph had interpreted to them.

²³ Yet the Chamberlain of the Cupbearers did not remember Joseph, but he forgot him.

3

Ner Uziel - R. Uziel Millesky

Yosef listened to their dreams and interpreted each one differently. The chief steward, he told them, would be reinstated to his former position, while the chief baker would be executed.

It's unclear why Yosef offered such diametrically opposed interpretations. Both dreams contained equally ambiguous imagery, as is evident from the fact that neither the ministers nor anyone else who heard the dream prior to Yosef's arrival had managed to decipher its true meaning.

2a Arts and Steve Chesh

5-19. The dreams of the chamberlains and Joseph's interpretations.

5. איש כפתרון חלמו — Each one according to the interpretation of his dream. The narrative and subject matter of the dream was so consistent with Joseph's later interpretations that when he explained them, the chamberlains realized that he was surely right. According to the Midrash, each one dreamt what would eventually happen to his colleague (but not to himself), so that when each one heard how Joseph interpreted the other one's dream, it was clear that he was right (Rashi).

Ibn Ezra and Radak comment that each dream contained an accurate vision of the future, verifying that it was a true dream — not a fantasy.

המשקה והאפר — The cupbearer and the baker: No longer are they called שר, chamberlain. Their incarceration had broken their spirits and they felt like helpless servants, rather than officials (Sforno).

8. ובתר אין אחר — But there is no interpreter for it, i.e., no one can explain the prophetic portents of the dream. Apparently they had sent for interpreters, or perhaps there were others with them in prison, but none could interpret it. Or the implication of their remark could be: "These dreams are so difficult that no one in the world can interpret them" (Ramban).

● Joseph answered that just as God sends the dream, so He grants man the wisdom to interpret it; otherwise, the dream would have been in vain. Therefore relate it to me — perhaps God will give me the wisdom to interpret it (Radak). Man can

2b

17. והעוף אכל אתם — And the birds were eating them. Not only did the birds eat Pharaoh's food, they had the impudence to eat it right off the basket on the baker's head, and he was powerless to stop them! That fearlessness on the part of the birds was the clue to the dream's meaning, for no bird would have the temerity to do that to a living person (R' Hirsch).

Wellsprings of Torah

4

What is the connection between "ruling" or "law" and a butler's services?

Actually, according to the law of Egypt, the butler had not committed a punishable crime. The chief baker, who had been put into prison because a pebble had been found in the pastry he had baked for Pharaoh, was guilty of a misdemeanor because he had been negligent in sifting the flour. But the circumstance that a fly happened to fall into the wine the chief butler had poured for Pharaoh could not be construed as caused by any negligence on the part of the butler.

However, that Pharaoh should become angry with his chief butler and put him into prison was all part of God's plan to deliver Joseph. As the Midrash put it: "The Holy One, blessed be He, caused the master to be angry with his servants in order to bring about the deliverance of Joseph" so that Pharaoh had his chief butler imprisoned falsely.

But once the butler had promised to remember Joseph and the purpose of God had thus been fulfilled, the "original ruling" was reasserted, according to which the chief butler was not liable to punishment for what had happened to Pharaoh's wine.

78 □ RABBI FRAND ON THE PARASHAH 2

"The only issue I have with this episode," the rabbi told his esteemed audience when he finished relating the events, "is Yosef's choice of words. He tells the *Sar HaMashkim* that he will be returned to his post, and immediately adds, 'Ki im zichartani — for if only you will remember me.'

"What does one have to do with the other?" the rabbi asked. "Yosef should have concluded his interpretation, and then asked the *Sar Hamashkim* to do him a favor and mention his plight to Pharaoh. What did Yosef mean when he said, 'for if only you will remember me'?"

"In logical terms," answered the rabbi, "there was no way to explain the *Sar HaMashkim's* reinstatement. In those days when a high-level governmental official was indicted on criminal charges, he rarely served a jail sentence — capital punishment was generally the order of the day. If a top official was lucky enough to end up in the dungeon, you could be sure that he would never see the light of day again.

"Now if for some odd reason the government *does* decide to pardon the official, they certainly do *not* bring him back into the government — they send him to some faraway city, to make sure that his crime does not reflect poorly on those who freed him.

"In the highly unlikely event that they *do* bring him back into the government, they would be careful not to give him the same position that he held when he committed his crime; if they do reinstate him they would be indicating that they were wrong for deposing him in the first place, and no government is ready to admit its own wrongdoing.

"Against all logic, according to Yosef's interpretation, the *Sar HaMashkim* was about to be reassume his position in the government. The *Sar HaMashkim* would have been happy to convince himself that his reinstatement was based on his own

merit. Yosef disabused him of that notion, by showing that there was no logical reason for him to be reinstated.

"The entire reason for your reinstatement," Yosef told the *Sar HaMashkim*, 'is *ki im zichartani* — for if only you will remember me.'

"Yosef explained that God had orchestrated a long series of events — the *Sar HaMashkim* was indicted, deposed, imprisoned, and later reinstated against all odds — for one reason: to enable the *Sar HaMashkim* to mention Yosef's plight to Pharaoh and have Yosef freed," the rabbi said, bringing his *dvar Torah* to an end.

The rabbi then turned to face Napoleon.

"Many people look at Napoleon's rise to power," the rabbi declared, "and wonder how he manages to be so successful. Napoleon conquers land after land; no one can stand in his way.

"We Jews know the answer. Napoleon has always treated us well. He emancipated us, and allows us freedom to practice our religion in peace. This is why God is with him, and He allows him to be victorious in one battle after another.

"The key to Napoleon's continued success," the rabbi concluded, "is to continue to treat God's people fairly."

8 כרם וישב מוכיה קנין
של רע, הלא אם נמשך אחר הפה היה לו לפתור לו לטוב כשם שפתר כך לשר המשקים.
ונראה לומר שבהנהגת שר האופים היה חסרון. והוא שכאשר אמר להם יוסף "הלא לאלוקים פתרונים", מיד הציב בפניו שר המשקים את החלום, כי האמין לדברים, ואילו שר האופים חיכה, ורק כאשר ראה "כי טוב פתרו" (שם, ט) אז סיפר גם הוא את החלום. בשל הנהגה זו שהיה בה חסרון באמונה לא עלה פתרונו יפה, ואילו שר המשקים שמיהר לספר זכה ופתרונו היה לטובה.

9 תורי וישב זהב קסם
ויש לדקדק, למה כאן בתשובת יוסף לשר האופים, כתיב ויען, ואילו בתשובתו לשר המשקים לא כתיב ויען. ועוד צריך ביאור, מה ראה יוסף לפתור את חלומו של שר המשקים לטובה, ואח חלומו של שר האופים לרעה. הלא יכול היה לפתור אף את חלומו של שר האופים לטובה, שהרי כל החלומות הולכים אחר הפה, וכמו שאמרו רבותינו ז"ל בברכות דף ג"ה ע"ב. עיין שם. ונראה לי, כי כאשר אמר להם יוסף הלא לאלוקים פתרונים ספרו נא לי, שר המשקים התייחס אליו בהערכה וביראת כבוד, ומיהר לפתוח פיו בספור חלומו. ויש סיוע לזה מן הטעמים שעל התיבות ויספר שר המשקים, שהם דרג"א תב"י. שמשמעותם לשון הכנעה, ורוצה לומר, שדיבר אל יוסף בהכנעה, כאשר ידבר איש אל אדם רם המעלה. ואולם שר האופים, רוח אחרת היתה עמו, רוח של גאווה וגסות הרוח, והתייחס אל יוסף בזלזול. ורק כאשר ראה כי טוב פתרו, אם כפירוש רבותינו ז"ל (בברכות שם), לפי שראה בחלומו את פתרון חלומו של שר המשקים. ואם כפירוש הספורנו, שראה שפתר לשר המשקים לטוב, והיה מקרה שיפתור גם בעדו לטוב. אז פנה אל יוסף שיפתור לו את חלומו. וגם אז היתה פנייתו אליהם בהתנשאות, הוא שאמר הכתוב ויאמר אל יוסף אף אני בחלומי וגו', אמר לשון ויאמר ולא אמר ויספר כאשר אמר אצל שר המשקים, לפי שדיבר בהתנשאות, ולשון ויאמר משמעותו לשון חשיבות, כמו (ההלים צ"ד - ד) יתאמרו כל פועלי און. ועל פי זה יובן היטב, דלכך פתרו יוסף לשר האופים את חלומו לרעה, לפי שנהג בדרך של גאווה וגסות הרוח. ולכך נאמר בו לשון ויען, לפי שלשון ענייה משמעותו לשון הרמת קול, כמו שפירש רש"י בפרשת כי תבוא על הפסוק (כ"ו - ה) וענית ואמרת וגו' עיין שם. והיתה כוונתו של יוסף בזה, להשיב לו כמדתו, כפי מטבע הדברים אשר פנה אליו הוא בגאותו ודר"ק.

142 / RABBI NISON ALPERT ON THE SIDRAH

The head cupbearer accepted responsibility, acknowledging that he was accountable for the actions of his subordinates and that he would have to suffer the consequences. The head baker, however, did not see it that way and felt that his incarceration was unjustifiable.

Each one's dream was consistent with his attitude. Because the head cupbearer considered himself as having failed in his role of

chamberlain, he envisioned himself as a servant, the one who holds the cup, takes the grapes, presses them, and then places the cup into his master's palm. Every step in the process was laid out in front of him. This would explain his reaction: To him, it was as if he had been demoted.

Joseph's interpretation was that the dream was showing him how he would make amends for his crime. For three days, despite his high status, he would personally do all of the menial tasks, and do so without complaining that they were beneath his station. He would thereby rectify his error and Pharaoh would re-elevate him and restore him to his former position.

→ The head baker, however, would not acknowledge his culpability. He therefore saw three wicker baskets upon his head, the uppermost holding all kinds of baked goods. But, he would not be doing any baking. He could not see himself as anything but the "head" of the bakers, and not as the actual baker. He would therefore not be the one removing the items from the basket on his head. That honor would go to the birds. After all, he saw the actual work as beneath his dignity.

12 236

NER UZIEL

Yosef's divergent interpretations are even less comprehensible in light of the general principle the Sages derived from this incident: "The outcome of a dream is determined by its interpretation" (*Berachos* 55b).

To support this premise the Talmud cites an incident in which Abbaye and Rava — two leading sages — both dreamt the same dream, and then each went alone to the same well-known dream interpreter to find out his dream's meaning. Abbaye went in first and gave the interpreter a large sum of money. The man saw in the dream a bright future for Abbaye. A few minutes after Abbaye left, Rava arrived and related to him the same dream as Abbaye had described — but Rava neglected to pay the interpreter. Lo and behold, the interpreter saw a grim future for Rava and his entire family. It is most frightening that eventually both interpretations came true — Abbaye was blessed with good health and prosperity, while disaster struck Rava's household.

→ Rabbi Yaakov, a prominent sage of the School of Tosafos, explains that some people are born with the capacity to interpret dreams correctly. One who reveals a dream to such a clairvoyant in effect places his life in his hands, since the words of such an interpreter will seal his fate one way or the other. It is therefore wise to think twice before discussing a dream with someone — one never knows who has been endowed with this natural ability.

This understanding of the dynamics of dream interpretation casts Yosef in a negative light — through his interpretation of the chief baker's dream, Yosef essentially condemned him to death. We now realize that the lives of both men were in Yosef's hands. He could have interpreted the baker's dream any way he saw fit. The image of the birds eating the baked goods from the uppermost basket did not have to mean that the chief baker would be hanged and his body left to be devoured by birds of prey (*Bereishis* 40:18-19). Yosef chose to interpret this imagery as a dark omen of what the future held in store for the baker. Why would he have done such a thing? To say that Yosef was responsible for the murder of an innocent man is a serious accusation.

→ The prayer service of the Tenth of Teves includes an ancient poem of penitence, which contains the following words:

Our enemies say, "Let us destroy them and wipe out their

13 memory!" O zealous and vengeful God, bring upon their own heads the devastation they plan to bring upon us. Punish them in accordance with their deeds; let them feel humiliation over their loss in the manner of the one who dreamt the dream of the three baskets.

The author of this prayer must have been privy to a holy text — perhaps a *midrash* that is no longer extant — which depicted the chief baker, not as an innocent man, but as an arch villain, bent on bringing about the destruction of the Jewish people. This being the case, Yosef apparently perceived the chief baker's evil nature and "killed" him in self-defense, by interpreting his dream as a dark omen of the future.

מרדכי

וישב

ברכת

תמו

14

רב אל רח

שאל שאלו: מה שוני מצאו בין שני החלומות.

מנין שאב יוסף את ההבדל ביניהם, הבדל שבין חיים למוות. הלא לכאורה, כך שואלים, שניהם שוים, דומים.

ידוע מהלכו הנפלא של המגיד מדובנא. אמנם נפלאים דבריו. תמציתם היא, שאם הציפור אוכלת ממני המאפה הנמצאים על ראשו של שר האופים, אות הוא, כי הציפור כבר לא הבחינה שם באדם חי... כי אל אדם חי, לא מתקרבת הציפור...

אך נראה, כי פשר הדברים, אחר הוא. פשוט מאד, אך גם מאלף למאד.

→ הבה נשים לב. החלום של שר המשקים, כולו פעולה, עבודה, עמל כולו "מלא חיים".

חלומו של שר האופים, אין בו מאומה מכל אלו.

→ הסל, "מונח" הוא על ראשו של השר. היחידי העושה משהו, היא הציפור...

הוא עצמו, "פסיבי". בלי שום טיפה של חיות.

הכוס של שר המשקים, אינה מונחת בידו. הוא "מחזיק" בה. אף הגביע, איננו נתון על משהו. השר מחזיק בן. הוא אף "ייעד" אותו למשימת השקייתו של פרעה. יש לו כבר לגביע, "חלות שם", עוד טרם הגיע היין אל קרבו — "כוס פרעה".

והעץ, הנה הוא נטוע, צומח, משגשג, מעלה עלים, פרחים, ניצנים, גם ענבים.

והיין, אינו נמזג מאליו. השר מוזג אותו.

→ לא רק מוזג, אלא ממש יוצר אותו, ו"סוחט" אותו אל תוך הגביע.

הכל בפעולה, הכל בעבודה, בעמל, ביצירה, ב"סחיטה".

הכל מלא חיים. וחיים עם משימה.

→ ודאי, איפוא, שהפתרון קיים הוא בגופו של החלום. שהרי בחלום

עצמו, הוא "חולם" את החיים. את העמל, את המשימה, את ה"סחיטה" אל

ענן כוס פרעה.

זהו, איפוא, הפתרון.

כל זה, הרי לא קיים אצל שר האופים. לכן, בתוך חלומו של שר האופים, חלם הלה את פתרונו וסופו.

ואילו בתוך חלומו של שר המשקים, חלם הלה את פתרונו: את חייו, את שובו אל מעמדו הרם, הקודם.

☆☆☆

אין ספק, כי הצלחתו של יוסף בפתרון חלומותיו של פרעה, נזקף לזכות רות אלוקים אשר פיעמה בו. ידועים דברי רבותינו אשר לימדונו כי יוסף הצדיק חלם את חלומותיו של המלך - במקביל לפרעה, ואף חלם לצידם את פתרונו. אולם מלבד זאת, נראה כי בעצם החלומות - יכולים אנו למצוא רמז לפתרונם האמיתי, וכפי שנבאר.

שכן רבותינו מלמדים (בראשית רבה פ"ה, ב'), שחטאו של שר האופים, החטא מחמתו הושלך אל בית הסוהר - היה באשר נמצא קיסם בעוגה שהגיש למלך, ואילו חטאו של שר המשקים - היה בכך שנמצא זבוב בכוס היין שהגיש לפרעה. וכאן, אילו היו שואלים אותנו, אין ספק בכך שאנו היינו מחמירים בעונשו של שר המשקים, ומקילים עם שר האופים.

היינו אומרים, ששר האופים לא יכול היה לחלוש על כל שלבי האפיה, ולפיכך אין לבוא בטרונא על אשר בשלב מסויים - נפל הקיסם אל תוך העוגה, ולאחר מעשה - איש לא הבחין בכך.

לעומתו, שר המשקים - הלא יכול היה לראות את הזבוב בכוס המלך כאשר הגישה לו, ואף מסתבר שהזבוב לא חדר אל הכוס בתהליך סחיטת היין - אלא בשלב מאוחר יותר, כאשר היה בידו של שר המשקים אשר הגישו למלך.

אולם בפועל, אירע ההיפך הגמור! שר המשקים הוא אשר הקלו בעונשו והשיבוהו אל כנו, ואילו שר האופים - מצא את מותו על עמוד התליה! ולכאורה, מה פשר הדבר?

ונראה, שטעות בידינו כאשר אנו מקילים ראש בחומרת חטאו של שר האופים... אנו סבורים, שלא היה באפשרותו, ואף לא מחובתו - לעקוב אחרי כל שלבי אפיית העוגה שהגיש למלך, אך זוהי טעות!

לאמיתו של דבר, אחריות מינימלית הנדרשת מעבדו של מלך - מחייבת אותו להשיג על כל הפרטים, הקטנים כמו הגדולים! גם אם הוא מפזר את אחריותו - אסור לו בשום אופן להסיח דעתו מאותן משימות המתבצעות בפועל על ידי אחרים! עליו לעקוב מקרוב, בתשומת לב יתירה, אחרי אופן ביצועו של כל שלב משלבי המשימה - בכדי לוודא את ביצועה על הצד היותר טוב! אילו היה עושה כן שר האופים - הרי שסביר להניח שהקיסם לא היה מוצא את דרכו אל פת המלך! מעתה, אם נתבונן, נוכל למצוא בחלומותיהם של שר האופים ושר המשקים - רמז למהות עוונם, ולהבין כיצד יכול היה יוסף הצדיק להסיק ולצפות את העונש שיושט עליהם.

שכן הנה, בחלומו של שר האופים - הוא ראה כיצד שלשה סלי נצרים על ראשו, ובעליון מכל מאכל פרעה מעשה אופה, והעוף אוכל אותם מן הסל מעל ראשו.

כלומר, שר האופים - חלם בעצם על מוצרי מאפה מוגמרים ומוכנים לאכילה, כאשר בכך היה כדי ללמד על גישתו, הרואה את חזונו הכל בתוצאה הסופית, במוצר המוגמר, מבלי להתעכב יתר על המידה על הפרטים שקדמו לו... מאחר ואדם חולם בלילה מהרהורי ליבו - הרי ששר האופים חלם על אותם מוצרים מוגמרים בהם עסק מוחו במשך היום...

זאת ועוד. התבוננות בפרטי חלומו של שר האופים - היה-בה כדי ללמד על שורה ארוכה של ליקויים: ראשית, את סלי הנצרים - הניח שר האופים על ראשו, במקום בו הוא אינו יכול להשיג עליהם בנאמנות. שנית, את מאכל פרעה הוא הניח בסל העליון - כאשר הוא חושף אותו בכך לעוף השמים, במקום לשומרו בסל התחתון המוגן יחסית. ובפרט שבהחלט היה מקום לצפות שאת מאכלו של פרעה המלך - ישאו בטסי זהב וכסף, ולא בסלי נצרים פשוטים...

על כן, הבין יוסף כי התביעה כלפי שר האופים תהיה גדולה ביותר, באשר אין כאן כשל מקרי - אלא צורת חשיבה מעוותת ובעייתית! יש כאן סטייה השקפתית רעיונית, ועליה בודאי לא תהיה מחילה! מעתה, קצרה הדרך עד למסקנה כי סופו של שר האופים יהיה רע ומר, וחומר הדין ימוצה עמו עד תום.

לעומתו, שר המשקים - חלם על שלשה שריגי גפן הגדלים והולכים, מתפתחים ומבשילים, ומתוכם הוא בוחר את הטוב ביותר, עד שלבסוף הוא ראה את עצמו סוחט את הענבים אל כוס פרעה. חלומו של שר המשקים, לימד על הרהורי ליבו... מהחלום ניתן היה להסיק בקלות, כי שר המשקים מעורב באופן רציף בכל שלבי הכנת היין אותו הוא מגיש למלך, והרי שהוא ממלא את תפקידו באופן מושלם, והכשל בדמות הזבוב שנמצא ביין - הינו כשל חד פעמי, אשר ניתן בהחלט למחול עליו ולהעלים ממנו עין.

מעתה, שוב, ניתן היה לצפות מה יהיה דינו של שר המשקים. מאחר ושירותו באופן כללי היה מסור ומשביע רצון, ומלבד אותו זבוב יחיד שנמצא בכוסו של פרעה - לא דבק רבב בשמו הטוב, סביר היה להניח שישלח לשר המשקים על כשלונו, והוא יושב אל כסאו ואל תפקידו הנכבד כבראשונה.

הוא אשר אמרנו. אף שבודאי פתרונותיו של יוסף הצדיק היו מבוססים על רוח אלוקים - מכל מקום כבר בחלומות כשלעצמם היה כדי לרמז ולנבא במידת מה את העתיד להתרחש, וכפי שביארנו.

18

ומכאן, לקח חשוב הנוגע אלינו. שכן למרות שלפעמים נראה לנו שמבחן התוצאה הוא הקובע, לאמיתו של דבר לא כך הם פני הדברים. הנה לפנינו דוגמא לשני אנשים, שתוצאת מעשיהם היתה שוה: בזמון שסיפקו למלך נמצא פגם מהותי. אולם בכל אופן, היחס לכל אחד משניהם - היה שונה, מאחר ונסיבות כשלונו היו שונות לחלוטין!

והוא הדבר באשר אלינו. אנו לא נבחנים במבחן התוצאה, אלא במבחן המאמץ וההשתדלות. רק מי שיעשה את כל שביכולתו בכדי להצליח, לעלות ולהתעלות - יזכה לראות ברכה בעמלו, בעוד מי שיקל ראש בחובתו לעשות את המוטל עליו - ימצא את עצמו בסופו של דבר ריקן מכל!

ובפרט, אמורים הדברים באשר לעבודת החינוך העומדת בראש מעיינינו. שכן צריך כל אדם לדעת, כי אם לא ישקיע כראוי, ולא ימצא את כוחותיו - לא יזכה לראות פירות הילולים בחינוכו! רק השקעה חינוכית עקבית ורציפה - היא אשר תזכה את האב והאם לראות נחת יהודית אמיתית מכל צאצאיהם!

Are we tzaddikim or are we the opposite? Or are we perhaps somewhere in between? Are we beacons of brightness or are we islands of darkness? Are we creative or are we destructive?

When we take stock of ourselves, of what we have accomplished or failed to accomplish in our lives, we are inclined to think like accountants. Our approach is mathematical. We total up the score. How many good deeds did I do? And how many bad deeds? We add up the columns and that tells us if our lives were meaningful or meaningless. But this is a terrible mistake. It is an exceedingly superficial way of looking at it.

We know today, and the Gemara recognizes it from the time of Avraham Avinu and Matan Torah, that a human being is a creator. This is one of the subtlest and deepest expressions of the essence of man. The mystery of this entity that we call a human being, the secret of the ideal human form of which the Torah constantly speaks, all the branches and the leaves and

the great trunk and the major roots, they all come from a single subtle root. It is that this *homo sapiens* we are discussing, this entity called man, is a *yetzer*, a creator.

You know, we are all familiar with the terms *yetzer tov* and *yetzer bara*, and I believe that the common translations of these terms as the good inclination and the evil inclination totally miss the point. The word *yetzer* derives from the root *yod-tzad-dik-reish*, which means to create. We are talking about our creative force, our creative energy, our creative talents. The *yetzer tov* refers to the forces in a person's *neshamah* that enable him to create goodness, while the *yetzer bara* refers to the destructive forces that produce negativity and evil.

History is the ebb and flow of the creative process. It is the sum total of all the positive and negative creativity of all the billions and billions of people who have ever populated the world. This moment right now, this place where we stand, as well as

every moment and every place, is the product of thousands of years of creativity of every kind, the creative forces of good and the creative forces of evil

21

The supreme concern, the preeminent measure of every individual act a person does, is, according to the Torah, how it fits into the overall pattern of positive and negative creativity. The seemingly trivial concerns with the minutiae of how to wash your hands, how to hold your *esrog* and *lulav*, how exactly to do *shechitah* on the cow, when and how to stand during *tefillah*, all these derive from the Torah's extreme sensitivity to the ultimate significance of every act a human being performs. All the nuances, all the wrinkles and shades, affect the creative energy that these acts generate.

What makes a masterpiece by a master painter into a great work of art? How is it different from the forger's imitation? It is mere subtleties, so subtle that the untrained eye cannot see them, yet the masterpiece is priceless and the forgery is worthless.

* The Torah is concerned with the subtleties of a person's acts because the subtleties are important, even if they are unrecognizable to the untrained eye. These subtleties can determine whether or not the act will generate positive creative energy.

A person may say to himself, All right, I did something wrong, something foolish. Not so, says the Torah. It's not simply that you did something wrong and foolish. That is looking at it mathematically. It is more important than that. You created something wrong. You created something foolish. You have given life and existence to these wrong and foolish acts. You have made them into a reality, and in some mysterious, imponderable way, those acts now exist in this world. They have become part of society.

All the detrimental aspects of our society, where do you

"תניא רבי אליעזר אומר, גפן, זה העולם. שלשה שריגיק, זה אברהם יצחק ויעקב. והיא כפורחת עלתה נצה, אלו האמהות. הבשילו אשכולותיה ענבים, אלו השבטים" (חולין צב.)

אבל מהי המשמעות של ה"סחיטה", בהקשר עם הענבים, שלפי דברי חז"ל, מכוונים המה אל השבטים.

כלום "נסחטים" המה השבטים!...

אמנם כן.

אמנם, כבר בשעת לידתם, ענבים המה. עסיסיים מאד. שנים עשר בניו ליעקב, כולם מיועדים להיות שבטים, שבטי קה. אבל לא יגיעו לידי יינם המשומר, אלא על ידי "סחיטה".

- יש למצות את איכותם ויכולתם.

- יש "להוציא" מהם את יינם.

- יש לסחוט את שבטי קה, מענבי בניו של יעקב אבינו.

ללא עמל, ללא גידול, ללא מיצוי, ללא כל אלו, לא יבואו לכדי ישום מציאותם.

וכשעושים את כל אלו, ככל שישכילו לדקדק ולעמול, ללא הרף, בסחיטת האישיות -

כן ובמדת יתר, תעלה ותבוא כנגדם, שלימות היעוד ומיצוי הסגולה.

23

R. Belsky

* Suffering is also a gateway to growth. To acquire a new level of perfection, one must firstly rid himself of his imperfections. This process is often painful. All such change involves uprooting and destroying what was previously established. Even though a particular character flaw may be very harmful to a person, it is nevertheless deeply embedded in his personality. A person associates himself with his *midos* (personal attributes), both good and bad. In the process of acquiring a good *middah*, the bad *middah* must necessarily be expurgated from within, a process that can cause much pain and anguish.

through the challenges that would face him in Egypt. Yosef's journey was transformed from one of despair to one of hope for the future.

A similar process can be seen through the events of Yehudah's life, which are recounted in the middle of the parshah. In order to prepare him for his role as the father of kings, Yehudah underwent both terrible suffering and disgrace. He suffered greatly by witnessing the depravity of his sons and their subsequent deaths. His wife then passed away. Finally, he suffered deep personal shame by inadvertently consorting with his daughter-in-law, Tamar.

Chazal (*Yoma* 22b) tell us, "One should not be appointed as a communal leader unless he has a 'box of vermin' dangling behind him, for if he becomes haughty they can say to him 'look behind you!'" This teaches us that a history of suffering and personal shame prepare a person well for leadership. Thus, the dreadful events of Yehudah's life, which would have destroyed a lesser man, were nothing other than a preparation for his assuming leadership of the Twelve Tribes, paving the way for David's royal dynasty, and ultimately Moshiach, who is destined to arise from him.

Thus we see in the stories of both Yehudah and Yosef two separate instances of personal suffering and degradation that eventually led to great success. Indeed, this is also the very basis of the greatness of our nation; "An Aramean enslaved my father, and he then descended to Egypt..." (Devarim 26, 5). Our emergence as a nation and our rise to become the chosen of God could not have happened any other way. Our shameful and degrading origins were the perfect medium in which our higher spiritual destiny could grow and reach fruition. These movements in our national history reflect the concept of *yerida l'tzorech aliya*, descent is necessary for ascent; a fundamental rule of Jewish life.

Chazal (Bava Basra 25b) tell us the story of man named Pappi Yoñāah. *Ani vehe'eshher hava bana lei apadna b'kilkalta demasa* - He was poor and became wealthy. He went and built himself a palace in the squalid area of the city, as he still could not afford to purchase an exclusive location. The value of his mansion was greatly reduced, for it was built on a garbage heap.

The same is true of one's personal growth. Without sound foundations and appropriate surroundings, the finest of edifices will always be unstable and out of place and therefore be unable to fulfill the function for which it was constructed. This, too, is similar to the golden ring in the snout of a pig. One who wishes to be truly righteous must prepare the ground accordingly. The foundations must be properly established, and this means to dig down and uproot all the dirt and garbage, demolish the hovels of his mind where dwell his baser instincts and unworthy aspirations, and then build his spiritual edifice in a place where its beauty can be of true benefit to all. The digging and uprooting may well cause great pain and inconvenience, but it is the only way.

Indeed, Rashi may also have alluded to this when he said that

yissurim shel ahava, since only good comes as a result of the suffering. Similarly, in these times of *ikvesa d'moshicha*, literally, the birth pangs of the Moshiach, Klal Yisroel has endured untold suffering and degradation, yet Chazal tell us that this is only the prelude to an unimaginable eternity of joy and peace that the Messianic era will herald. This is what the *Navi* (Prophet) meant when he said, "כמו הרה" - *As a pregnant woman comes close to giving birth, she shudders, she screams in her pangs; so were we before You, Hashem*" (Yeshayah 26:17). Rashi explains, "We see renewed suffering, but we understand them to be signs of salvation and redemption because we were forewarned that redemption comes through the course of suffering and pain, just like a woman experiencing childbirth." All cases of transformation involve some agonizing experience.

25 The Path to Malchus

With this in mind, the spices that accompanied Yosef on his journey were not sent for his physical comfort, but were rather an assurance that there would be a positive and beneficial outcome to his sufferings. Yosef had experienced visionary dreams revealing to him the glorious future of his family and people. He had no doubt as to the truth of these visions, but, like all tzaddikim, he was fearful that his personal shortcomings would not allow him to realize their fulfillment, *shema yigrom hachet*.¹ To reassure him that he would eventually merit the full realization of his dreams, Hashem sent the caravan laden with spices as a sure sign, a *siman badduk*, that the entire process he was experiencing would lead to their fulfillment. The sweet fragrance of the spices that accompanied Yosef on his way was a subtle yet undeniable indication that HaKadosh Baruch Hu would be with him through all his sufferings. This would give Yosef the strength to persevere

חטא המשקה והאופה והטא השרים

כפי שהתורה מספרת (בראשית מ, א) החוטאים היו המשקה והאופה כלומר פועל המאפיה והאדם שמוגז את כוס היין לפרעה. המלכיים שם מסביר שהקלקלה היתה של העובדים ולא של הממונים עליהם. התורה כותבת זאת במלים: "ויקצוף פרעה של שני סריסיו על שר המשקים ועל שר האופים". רש"י אומר על הפסוק: "חטאו - זה נמצא זכוב בפיילי פוטיירין שלו (כלומר בכוס יין) וזה נמצא צרור בגלוסקין (במאפה) שלו". פרוש הדבר שחטא המשקה היה קל יותר מאשר חטא האופה כי יתכן והזכוב נפל כאשר מוגז את כוס היין, בעוד שאשמת האופה היתה חמורה יותר כי לא נפה הקמח כראוי.

לפי כאור זה מובן היטב נסוח הפסוק: "חטאו משקה מלך מצרים והאופה" (בראשית מ, א) הפסוק צריך להיות מנוסח בצורה אחרת: חטאו המשקה והאופה אשר למלך מצרים, מרוע שנתה התורה את הנוסח וכתבה את המלים מלך מצרים בין המשקה והאופה? עתה הדבר מובן, התורה רצתה להודיע כי חטאו של שר המשקים היה רק ביחס למלך מצרים ולא ביחס לאדם פשוט. כוונת הדברים: לוא קרה הדבר

אצל אדם פשוט לא היה הדבר נחשב לחטא משום שמדובר באונס, אבל מאחר והדבר קרה אצל אדם שהגיש משקה למלך מצרים נחשב המעשה לחטא. מאידך האופה שנמצאו אבנים בתוך דברי המאפה שהגיש, נחשב הדבר לחטא גם אצל אדם פשוט כי אי אפשר לתלות זאת באונס משום שעליו היה לנפות את הקמח לפני הלישה. עתה נתבונן בנסוח: חטאו משקה מלך מצרים כלומר חטא המשקה היה משום שהיה משקה של מלך מצרים ואולם אם היה מגיש לאדם אחר שאיננו מלך כי אז לא היה נחשב לחטא כלל וכלל, ואלו חטא האופה לא היה משום שהיה האופה של המלך אלא והאופה (בלי לפרט מלך מצרים).

אם עונש הפועלים היה כך הרי עונש השרים היה צריך להיות ההיפך. שר המשקים צריך היה להענש בעונש חמור משום שראה את הזכוב בכוס היין ולא הסיר ואלו שר האופים אין אשמתו חמורה משום שלא יכל לדעת כי הפועל האופה עבר על ההוראות ולא נפה את הקמח. התורה כותבת שפרעה קצף על שר המשקים ועל שר האופים ולא על המשקה והאופה אם כן כולנו היינו מצפים להחמרה בדין שר המשקים ולהקלה בדין שר האופים אך למעשה יוסף פתר את החלומות שלהם בצורה הפוכה, בנגוד לכל כללי ההגיון. כאן ראו כולם את גדולתו הרוחנית של יוסף שלא התבססה על חכמה בלבד אלא על רוח הקודש ששרתה עליו ורק בעזרתה יכל לפתור חלומות מבלי שיהיו שום סמוכין טבעיים לפתרון.

המלכיים שהקב"ה נתן בלבו של פרעה להעניש את שרי המשקים והאופים כפי העונש המגיע למשקה ולאופה. כפי שהסברנו צריך היה פרעה לתלות את שר המשקים ולזכות את שר האופים אך פרעה העניש את השרים כפי שהיה צריך להעניש את הפועלים. יוסף פתר כך את החלום בנגוד להגיון כאשר שמע פרעה שיוסף פתר את החלום של שר המשקים בנגוד להגיון, הכין שיוסף איננו פותר חלומות על ידי אצטגנינות וכי כדוגמת החרטומים אלא חכמתו היא חכמה אלוקית לכן יש להביאו לנסות לפתור אל חלומו ואם אמנם יתברר שאכן חכמתו של יוסף איננה טבעית יש אולי מקום למנותו לתפקיד חשוב במצרים. עתה מוכנים היטב דברי רש"י שאמר: ועוד שתבוא הרווחה לצדיק על ידיהם כי על ידי חלומותיהם של סריסי פרעה ופתרונו של יוסף יצא יוסף ממאסרו ועלה לגדולה.

Yosef took advantage of this situation to request that the cupbearer help get him released from prison. Perhaps this request, which seems extraneous to the dream's interpretation, was actually based on a deeper and more comprehensive understanding of the cupbearer's vision, according to which the subject of the dream was Yosef himself, whose father likened him to a fruitful vine (cf. *Onkelos* 49:22). The vine's position before the cupbearer suggests that he was responsible for meeting Yosef's needs and arranging his release. The three tendrils could symbolize the sun, moon and eleven stars which would depend on Yosef for sustenance as a tendril leans on its vine. The sudden appearance of blossoms and grapes is a clear foreshadowing of Yosef's meteoric rise to power, which occurred within a matter of hours. The cupbearer's role in the dream, squeezing the grapes and placing them into Pharaoh's cup, suggests his role in bringing Yosef to Pharaoh's attention. And just as the cupbearer was restored to his former position, so too Egypt's power among the nations rose dramatically under Yosef's leadership (*Chasam Sofer* 203 ד"ה בחלומי).

32

The dream of the ill-fated baker has been interpreted as a symbol of the Jewish people's misfortunes in exile. Thus, the baskets on the baker's head represent the inability of Yaakov and his family to sustain themselves in Canaan, forcing them into the Egyptian exile. The three baskets may allude to Pharaoh's three advisors, Iyov, Balaam, and Yisro. The uppermost basket, corresponding to Balaam, chief conspirator against Judaism, contains many kinds of food, reminiscent of this wicked prophet's advice to Balak to offer the Jews temptations to participate in pagan sacrifices. Eventually, the bread is eaten by birds, a reference to Balaam's death.

It is fitting that wine is given such a prominent role on Pesach, reminding us of the optimistic dream of the cupbearer, who himself was returned to power. Likewise, we degrade leavened bread in the same manner that the baker, with his dreams of travail and exile, met his end (*Chasam Sofer* 203 ד"ה שר).

34

ביאור נפלא אמר על כך הגאון רבי אליהו קלאצקין, הרב מלובלין:

המתבונן בפסוקי פרשת וישב (בראשית, פרק מ'), נבחין כי שר המשקים כופל בדבריו פעם אחר פעם את הביטוי "כוס פרעה", וגם זה זקוק להסבר. אך עוד לפני כן עלינו ליישב קושיא גדולה המתבקשת לנוכח התנהגותו של יוסף כלפי שני שכניו לבית האסורים: מדוע את חלומו של שר המשקים הוא פותר לטובה, וכדברי הכתוב "בעוד שלושת ימים ישא פרעה את ראשך והשיבך אל כנך ונתת כוס פרעה בידו כמשפט הראשון אשר היית משקהו", ולעומת זאת לשר האופים הוא ממציא פתרון רע, באמרו: "שלושת הסלים שלושת ימים הם, בעוד שלושת ימים ישא פרעה את ראשך מעליך ותלה אותך על עץ ואכל העוף את בשרך מעליך"?

(עוד יותר תתחזק הקושיא לאחר שנעיין בגמרא במסכת ברכות (נה), שם למדו חז"ל מפרשה זו ממש: "מנין שכל החלומות הולכין אחר הפה? שנאמר: 'זיהי כאשר פתר לנו כן היה'", ואם כן למה הוציא יוסף מפיו פתרון רע, שבסופו של

דבר אכן התממש בתלייתו של שר האופים, בשעה שיכול היה להמציא גם עבורו פתרון טוב לחלומו?

יכולנו, לכאורה, לתרץ על פי מה שאמרו חז"ל (שם): "זיהי שר האופים כי טוב פתרו" - מנא ידע? א"ר אלעזר: מלמד שכל אחד ואחד הראוהו חלומו ופתרונו חלומו של חבירו", ואם כן יוסף לא היה יכול לשנות את הפתרון. אבל זה לא יתכן, שאם כך מנין למד ר' אלעזר מיוסף ש"כל החלומות הולכים אחר הפה", והרי לא היה תלוי במה שיפתור, אלא במה שהראו לו קודם לכן?

השאלה היא כיצד ידע יוסף לפתור את חלומותיהם של סריסי פרעה כפי שפתרו המלבי"ם (בראשית מ, י"א. ובפסוקים ט"ו י"ז) מסביר זאת. תחלה נזכיר את הכלל האומר: כל מקום שנאמר והנה מדובר במאורע בלתי צפוי. לדוגמא: "והנה הגואל לזכור" (רות ה, א) הכוונה הגואל הגיע למקום באופן בלתי צפוי. אם כן ננסה לראות מה כתוב בחלומות שר המשקים ושר האופים. "והיא כפורחת עלתה נצה הבשילו אשכולותיה ענבים, וכוס פרעה בירי" וגו' (בראשית מ, י"א). פרוש הדברים ששר המשקים מספר ליוסף שעד עתה היתה גפן ללא פירות ופתאום רואה בחלום שהגפן מתחילה לפרוח ומיד נושר הפרח ונראה פרי במקומו ותיכף הבשילו אשכולותיה וראה את עצמו סוחט

את הענבים לתוך הכוס ומגיש לפרעה. המלבי"ם מעיר (בראשית מ, י"א) "וכל זה נעשה בעת החזיון". יוסף מבין מתוך החלום שעד כה היתה גפן-בוקקה (לא נותנת פירות) ומיד חל מפנה והגפן החלה לפרוח, צמחו בה שלשה שריגים שהחלו מיד לתת פירות. חופעה זו אומרת שתוך שלשה ימים תשתנה התמונה לחלוטין וגזר דין המות שהיה תלוי ועומד על שר המשקים יוסף משום שפרעה יחליט להעניש את השרים באותו העונש שהיה צריך להעניש את העבדים, והרי המשקה לא היה חייב מיתה כפי שהסברנו לעיל.

אצל שר האופים חל מפנה דומה. עד כה היה שר האופים זכאי משום שלא היה יכול להעלות על דעתו כי הלחם שאפה הפועל לא היה ראוי לאכילה, לכן ראה בחלום שלשה סלי חורי על ראשו ובהם מכל מאכל פרעה מעשי אופה. כלומר שר האופים אמור לשוב לתפקידו בבית פרעה, פתאום התחולל מפנה והעוף שהופיע באויר החל אוכל מהסל המונח על ראשו, רמז לתליתו של שר האופים וכשרו יאכל על ידי העוף המשוטט באויר. לכן נאמר: "והנה שלשה סלי חורי על ראשי" וגו' (שם פסוקים טו, יז). פרוש הדברים שגם במקרה של שר האופים מתכוון פרעה לדרון אותו כמשפט הפועל האופה, שהיה חייב מיתה ולא כמשפט השר.

30

חלום שר המשקים אינו חלום פרטי.

המדרש (ב"ר פח, ה) אומר: "והנה גפן אלו ישראל שנאמר גפן מצרים תסיע. ובגפן שלשה שריגים, משה אהרן ומרים. והיא כפורחת הפריחה היא גאולתן של ישראל". המדרש אומר לנו כי בחלום שר המשקים רמוזה גלות מצרים והגאולה ובחלום שר האופים רמז לארבע הגלויות (עיי' ב"ר פח, ה): מכאן מסיק בעל העקדה שיוסף ידע כי חלומות שר המשקים ושר האופים אינם חלומות פרטיים אלא חלומות הנוגעים לכלל ישראל והיה צורך להעזר ברוח הקודש כדי לפתור אותם. המלבי"ם מעיר כי הצלת שר המשקים ותלית שר האופים (דבר שאיננו הגיוני כפי שהסברנו) נועדו להעלות את יוסף לגדולה, דבר שזרז את בואו של יעקב למצרים. למעשה צריך היה יוסף לצאת מכלאו מיד לאחר שחרורו של שר המשקים אולם יוסף נשאר אסור שנתיים נוספות משום שסמך על שר המשקים ואמר פעמיים את המלה וזכרתי והזכרתי דבר שיוסף לא היה צריך לעשות כפי דרגתו.

הגדה של פסח / כמוצא שלל רב

33

דעת רבי יהושע בן לוי, שהובאה בירושלמי (פרק "ערבי פסחים"), ולפי ד' כוסות הם כנגד ד' הכוסות של פרעה שהוזכרו בפרשת וישב, בסיפור חלומו של שר המשקים ופתרונו של יוסף: "כוס פרעה בידו ואשחט אותם אל כוס פרעהו ואתן את הכוס על יד פרעהו ונתת כוס פרעה בידו" - לכאורה זועקת היא להסבר המניח את הדעת: איזה קשר יש בין ארבע כוסות של גאולה לסיפור חלומו של שר המשקים המצרי בבית האסורים?

37

In the same way, says the Maharal, the arrival of Mashiach will be like the birth of a child. We will emerge from our world, with all its perceptions, attitudes and sensibilities, into a new world that is completely different from anything we have ever known. The arrival of Mashiach will not just bring major changes. It will bring us, like newborn children, into a new world.

In what way will the world of Mashiach be different from ours? The Maharal explains that it will be a completely spiritual world. The material aspects of the Messianic world will be incidental and inconsequential. Our focus on *ruchnius*, on the spiritual, will be total.

38

In our pre-Messianic world, *chumrius* and *gashmius*, the material and the physical, play a very strong role. For some people, it is the complete focus of their lives. For other, more spiritual people, it plays a lesser but nonetheless significant role. Even in the best of circumstances, most of us are preoccupied with our mortgages and bills. But in the Messianic world, materialism will mean nothing to us. The veil of ignorance will be removed from our eyes, and we will strive for *ruchnius* alone. Our thoughts and concerns will be only for spirituality.

Listen to how the Rambam defines the Messianic world (*Yad, Hilchos Melachim* 12:4). "The sages and prophets did not yearn for the days of Mashiach out of a desire to control the whole world. Nor was it in order to rule over the gentiles. Nor was it in order to be exalted among the nations of the world. Nor was it in order to eat, drink and be merry. It was only in order to be free to focus on the Torah and its wisdom without any disruptions and distractions, and thereby to merit the eternal life of the World to Come."

39

The arrival of Mashiach is not about power. It's not about dominion and sovereignty. It's not about having a good time. It's about learning Torah free and unencumbered. It's about gaining eternal life. It's about real and enduring values. All other values will be exposed for the meaningless pursuits that they are, and there will be one value in the world. Spirituality. And that is radically different from the world in which we live. Ours is a world of things, possessions, physical desires, and we think that our happiness depends on the fulfillment of these wants and desires. But when Mashiach comes, we will find our true happiness in the realm of the spirit. And we will be happy. Truly happy. Happier than we have ever been in this existence.

40

Going into the world of Mashiach is not just the cessation of our troubles and persecutions, a time of respite and relief. It is a fundamental change in our values and aspirations. We have to change. We have to grow. We have to reorient ourselves and readjust our values and beliefs. We have to become better, more spiritual people in order to live in the world of Mashiach. Therefore, we must experience cataclysmic events that will shake us up thoroughly and pull us out of our lethargic acquiescence to the material world. That is the lesson for us in the events of September 11, 2002.

בעל כרחנו עלינו לומר, שעדיין היה הדבר תלוי בפתרון הפותר, כדרך הכתוב (עמוס א): "כי לא יעשה ה' א-לוקים דבר כי אם גלה סודו אל עבדיו הנביאים", ואחר שמפרסם הנביא ומודיע הדבר, הרי הוא אחר גזר דין, שאינו נקרי, וקודם הגדת הפתרון הוא כקודם גזר דין, שעשוי להיקרע ולהיבטל, ואם כן היה ביד יוסף לפתור טוב גם לשר האופים, ולמה פתר לו באופן רע?

אלא - יבוארו הדברים על פי דברי הגמרא (שם): "אין מראים לו לאדם אלא מהרהורי ליבו", והתבאר שם שגם מה שהראו מלמעלה בחלום לשרי האופים והמשקים, היה לכל אחד מהרהורי ליבו.

ומשום כך, כאשר שמע יוסף את שר המשקים מספר על חלומו: "והנה גפן לפני... וכוס פרעה בידי ואקח את הענבים ואשחט אותם אל כוס פרעה ואתן את הכוס על כף פרעה" - הבחין יוסף כיצד תשוקתו וגעגועיו היו שיהיה מקורב לאדונו בכתחילה, ששוב יוכל לתת כוס פרעה בידו, עד שמרוב תביבות ותשוקה לשרתו - כפל ושילש: "וכוס פרעה בידי", "ואשחט אותם אל כוס פרעה", "ואתן את הכוס על יד פרעה", כאילו כדי להמחיש עד כמה הוא משתוקק לתת שוב את הכוס ביד פרעה ולשרתו.

נימת דברים שונה לחלוטין התבטאה בדברי שר האופים: "אף אני בחלומי והנה שלושה סלי חרי על ראשי ובסל העליון מכל מאכל פרעה מעשה אופה, והעוף אוכל אותם מן הסל מעל ראשי". עלה מכאן שענינו אינן נשואות לשרת את המלך, כי אם למאכלים, למעשה האופה, עד שלא שם את ליבו כלל לשמור עליהם מפני העוף המנקר בהם בפיו... לא די שכמיהתו לא היתה לשרת את המלך, אלא רק למישרה ולמאכלים, אלא שעל הזלזול בעבודתו היה ראוי לעונש, כדון מורד במלכות וכמזלזל בכבודו!

ברור, אם כן, למה לשר המשקים פתר יוסף שישוב למקומו הראשון: מן הדין היה שמי שכה משתוקק לשרת את המלך - יזכה בכך. מאידך, מובן למה פתר לשר האופים שיקבל את עונשו. כך נאה וכך יאה!

36

עתה נבין באופן נפלא את הקשר של כל זה לארבע הכוסות של ליל הסדר, שכן גם אנו בליה גדול זה מודים להקב"ה על שהוציא את אבותינו ממצרים ומתחננים ומבקשים שיוציאנו גם מן הגלות ומבור השבי שבו אנו נמצאים כיום. עלינו לצפות וליחל לגאולה העתידה - רק בכדי שנוכל להיות עבדי ה', שנמרי מצוותיו ותורתו, ליהנות מזיו השכינה על ידי הדבקות בדרכיו ובתורתו - ולא למען התועלת החומרית והגופנית שבגאולה.

ועל כן ארבע כוסות של גאולה הם כנגד ארבע הכוסות של שר המשקים, אותו עבד שגם בשבתו במעמקי בית האסורים, כל שאיפותיו להיחלץ מכלאו היו רק כדי להיות שוב מקורב לאדונו ולשרתו - ורק בזכות השתוקקות זאת יצא מאפילה לאורה!

"היבת הקודש" - חלק הדרוש

41

If you ever considered entering the New York Marathon, which is twenty-six miles long, when would you start training for the race? A day before? A week before? You've got to get into shape, to build up your stamina and your muscle tone, your lung capacity. Do you think it can be done in a week or even a month or two? Most probably, it will take many months if not years.

We also have to get into shape for the arrival of Mashiach. So how do you get in shape for Mashiach? Our Sages mention three things we have to do. The first two are easily understandable - Torah and *gemilus chassadim*, acts of kindness. And then the Gemara adds a third (Shabbos 118a), "Whoever eats three meals on Shabbos is saved from the birth pangs of Mashiach." What does eating meals on Shabbos have to do with the birth pangs of Mashiach?

The Gemara is trying to tell us that in order to prepare for Mashiach we have to become spiritual. Of course, we become more spiritual by learning Torah. Of course, we become more spiritual by doing acts of kindness for other people. But if we learn to sit down at a meal as a spiritual experience, if we can transform even our material side into spirituality, only then are we truly and completely spiritual.